

## Segregatie van mannen en vrouwen

*De VVD heeft op 22 februari Kamervragen gesteld over gedwongen segregatie van mannen en vrouwen bij gelegenheid van een lezing voor moslimstudenten in een zaaltje van de Universiteit Utrecht.<sup>1</sup> Achteraf bleek dat de aanwezigen zelf voor segregatie hadden gekozen en dat die dus niet was afdgewongen door de organisatoren, maar dat wist de VVD toen nog niet. De VVD stelde in haar Kamervragen:*

- 1. dat gedwongen segregatie van mannen en vrouwen bij gelegenheid van een lezing niet past binnen de kernwaarden van de Nederlandse rechtsstaat, waaronder de gelijkwaardigheid van man en vrouw;*
- 2. dat de gelijkwaardigheid van man en vrouw, zoals vastgelegd in onze Grondwet, een kernwaarde is van onze samenleving, die bescherming verdient;*
- 3. dat de segregatie van mannen en vrouwen een belemmering voor vrouwenemancipatie vormt;*
- 4. dat juist van universiteiten verlangd mag worden dat ze geen belemmeringen voor vrouwenemancipatie opwerpen en dat ze in hun zaaluitgiftebeleid waarborgen scheppen om segregatie van mannen en vrouwen te voorkomen;*
- 5. dat universiteiten in hun reglementen moeten waarborgen “dat universiteitsruimtes alleen benut mogen worden voor bijeenkomsten waar de kernwaarden van onze rechtsstaat worden nageleefd”.*

*Minister Van Engelshoven gaf op 19 maart antwoord op de stellingen 1 t/m 4.<sup>1</sup> De onbesuisde stelling 5 heeft ze gewoon genegeerd, want deze valt niet te rijmen met de academische vrijheid, die in artikel 1.6 WHW is vastgelegd. Maar de stellingen 1 t/m 4 worden door haar onderschreven, mits in de nummers 3 en 4 het woord ‘segregatie’ vervangen wordt door ‘gedwongen segregatie’. Zij voegt eraan toe dat gedwongen segregatie van mannen en vrouwen discriminatoir en respectloos is.*

### **Mijn commentaar:**

DISCRIMINATIE? Gesteld wordt dat (gedwongen) segregatie van mannen en vrouwen, wat de zitplaatsen op bijeenkomsten betreft, discriminerend is voor vrouwen en een aantasting vormt van de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Helaas wordt dat niet geadstrueerd met verwijzingen naar rechtsgeleerde bronnen, zoals het College voor de Rechten van de Mens of oordeelsbevoegde instanties rond het VN-Vrouwenverdrag.<sup>2</sup> Ik kan er in elk geval geen touw aan vastknopen. Wie wordt er gediscrimineerd in geval van gedwongen segregatie van mannen en vrouwen? Ze worden gelijk behandeld: de mannen worden niet voorgetrokken boven de vrouwen, en andersom evenmin.<sup>3</sup> Is er dan niemand die in negatieve zin gediscrimineerd wordt bij segregatie van mannen en vrouwen? Ja, er is natuurlijk de categorie mensen die niet kunnen of willen worden ingedeeld naar biologisch geslacht of die een ambigue seksuele oriëntatie hebben. Zij geven wellicht de voorkeur aan een gemengde zaalindeling c.q. gemengde voorzieningen.

ZELFBESCHIKKINGSRECHT. Ik denk dat de VVD niet zozeer het principe van non-discriminatie op het oog heeft, maar een andere kernwaarde van onze rechtsstaat, die ten grondslag ligt aan artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.<sup>4</sup> Deze kernwaarde houdt in dat de staat geen inbreuk mag maken op het *zelfbeschikkingsrecht* van ingezetenen, tenzij de staat daarvoor heel goede redenen kan aanvoeren. Maar dat roept dan meteen de vraag op waarom de VVD van mening is dat een gemengd zaalarrangement optimaal aan het zelfbeschikkingsrecht van islamitische studenten tegemoet komt. Laten we a-contrario redeneren. Waarop baseert de VVD haar wijsheid dat de afschaffing van het onderscheid tussen dames- en herentoiletten en de afschaffing van speciale dames- en heren-uren in zwembaden, sauna's en fitness-centra optimaal tegemoet zou komen aan het zelfbeschikkingsrecht van mannen en vrouwen? Ligt het niet méér voor de hand dat er naast heren- en damestoiletten ook voldoende genderneutrale toiletten worden ingericht? dat aan de bezoekers van zwembaden, sauna's en fitness-centra de vrije keuze wordt gelaten tussen de gemengde uren en de uren die speciaal voor mannen of vrouwen zijn open-

<sup>1</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2019/03/19/beantwoording-kamervragen-over-gescheiden-plaatsnemen-studenten-tijdens-lezing>

<sup>2</sup> VN-Vrouwenverdrag van 18/12/1979. URL: <http://home.wxs.nl/~evenwild/wsts210/ivdv/verdrag/nedtekst.htm>

<sup>3</sup> Behalve dan homo's en lesbiennes, want zij mogen bij hun eigen partners (c.q. potentiële partners) zitten en worden in dat opzicht dus voorgetrokken in vergelijking met hetero's.

<sup>4</sup> [https://www.echr.coe.int/Documents/Convention\\_NLD.pdf](https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_NLD.pdf)

gesteld? en dat aan de leden van een gemengde islamitische vereniging de vrije keuze wordt gelaten plaats te nemen in één van de drie zaalvakken: het zaalvak voor mannen of het zaalvak voor vrouwen of een gemengd zaalvak?<sup>5</sup>

VROUWENEMANCIPATIE. Maar de VVD heeft nog een andere pijl op haar boog: de segregatie van mannen en vrouwen zou de emancipatie van vrouwen belemmeren. De redenering is vermoedelijk dat vele vrouwen zich in een achterstandspositie bevinden. Ze moeten gestimuleerd worden in het strijdperk te treden teneinde te leren hoe de mannenmaatschappij werkt en daarin hun plaats te veroveren. Als ze zich neerleggen bij de traditionele segregatie tussen mannen en vrouwen, bestendigen ze hun achterstandspositie.

Daar zit best wat in, in deze redenering, maar dan zou de VVD toch zeer positief moeten staan tegenover gemengde studentenverenigingen, zoals de islamitische studentenvereniging in kwestie. Uit een oogpunt van vrouwenemancipatie moet de VVD dan veeleer de mannelijke studentencorpora en hun vrouwelijke pendanten bestrijden, in plaats van zich druk te maken over de wijze waarop een gemengde studentenvereniging haar bijeenkomsten inricht. Een belangrijke stap in de goede richting zou dan zijn dat de bestuursleden van ongemengde studentenverenigingen voortaan het recht ontzegd wordt op aanvullende studiefinanciering uit het Profileringsfonds van de universiteit.

Sorry voor dit revolutionaire gedachtenexperiment. Maar het was slechts bedoeld om de navolgende redenering kracht bij te zetten. Een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle emancipatiestrijd is dat vrouwen zich organiseren, elkaar steunen, hun netwerk opbouwen en voldoende onafhankelijkheid jegens de mannen ontwikkelen (c.q. bevechten). De discriminatie van vrouwen in de samenleving vormt een ernstige belemmering voor de vrouwenemancipatie. Maar het is een onhoudbare stelling dat alle segregatie naar geslacht een belemmering vormt voor het persoonlijke emancipatietraject van meisjes en vrouwen. Zij moeten telkens opnieuw taxeren welke mix van geslachtelijke segregatie en integratie het meest bevorderlijk is om hun persoonlijke emancipatiedoelen te realiseren.

Het getuigt derhalve van arrogante domheid als men meent te moeten beweren dat segregatie van mannen en vrouwen op gemengde bijeenkomsten van een gemengde islamitische studentenvereniging een ernstige belemmering vormt voor de vrouwenemancipatie van moslima's.

Wes Holleman  
weblog onderwijs 31-3-2019  
<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

<sup>5</sup> Maar het is ook geenszins in strijd met de kernwaarden van de Nederlandse rechtsstaat als de vereniging op democratische wijze zou besluiten dat zij, tegemoetkomend aan de gevoelens van de orthodoxe vleugel van haar ledenbestand, op haar plenaire bijeenkomsten vasthoudt aan de ruimtelijke segregatie van mannen en vrouwen. In 2009 werd de Universiteit van Amsterdam met een dergelijke casus geconfronteerd. Zie <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/preventieve-censuur/> (18/1/2009). Zij herriep haar eerdere toezegging om een zaaltje beschikbaar te stellen. Daarbij beriep zij zich niet op de kernwaarden van de Nederlandse rechtsstaat maar op haar oordeel dat deze apartheid niet verenigbaar was met het niet-religieuze (openbare) karakter van de UvA. Deze Amsterdamse universiteit was kennelijk onbekend met de idee van *positieve neutraliteit* waarop het Nederlandse openbare onderwijs gestoeld is. Zie de analyse van Zoontjes in *Ars Aequi* (2003, §5):  
[https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwi2krPngavhAhXE3KQKHRNNC-IQFjACegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fpure.uvt.nl%2Fws%2Fportalfiles%2Fportal%2F560221%2FBijzonder\\_en\\_openbaar\\_onderwijs21.doc&usg=AOvVaw2SCnLM1uHtfsj8xyzYIyLe](https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwi2krPngavhAhXE3KQKHRNNC-IQFjACegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fpure.uvt.nl%2Fws%2Fportalfiles%2Fportal%2F560221%2FBijzonder_en_openbaar_onderwijs21.doc&usg=AOvVaw2SCnLM1uHtfsj8xyzYIyLe)